

Модул 5: Политики и възможности за управление на екосистемите от морски треви

Опазването и възстановяването на екосистемите от морски треви предоставя на държавите значителна възможност да постигнат множество национални цели, свързани с Целите за устойчиво развитие (ЦУР), като едновременно укрепват местните икономики и изпълняват глобалните си ангажименти.

Като жизненоважни морски местообитания, ливадите от морски треви предоставят основни блага и услуги, които подкрепят благосъстоянието на крайбрежните общности по света. Тези екосистеми са пряко свързани с продоволствената сигурност, подпомагат местните икономики и повишават устойчивостта към изменението на климата, което ги превръща в ключови компоненти на устойчивото управление на крайбрежните зони.

от **Şevki Danacıoğlu**

Морските тревы подкрепят множество Цели за устойчиво развитие

Екосистемите от морски тревы пряко или косвено подпомагат напредъка по повечето Цели за устойчиво развитие на ООН и са особено важни за целите, свързани с изменението на климата и продоволствената сигурност. Опазването и възстановяването на тези жизненоважни местообитания може да помогне на държавите да постигнат 26 цели и показателя, свързани с 10 ЦУР, включително по отношение на бедността, глада, равенството между половете, чистата вода, икономическия растеж и действията за климата. Тези морски екосистеми допринасят за смекчаване на изменението на климата чрез улавяне и съхранение на въглерод, като същевременно намаляват въздействието на екстремни метеорологични явления. Те повишават икономическата и продоволствената сигурност, като осигуряват места за отглеждане на млади риби, увеличават риболовната продукция и генерират приходи от туризъм за местните общности.

1 Ползи за климата

Морските тревы улавят въглерод и защитават крайбрежните общности от екстремни метеорологични явления, повишавайки климатичната устойчивост.

2 Икономическа сигурност

Като места за отглеждане на млади риби, морските тревы подобряват риболовната продукция и подпомагат туризма, създавайки важни доходи за местните общности.

3 Чувствителност към равенство

Ефективните управленски практики отчитат различните знания, роли и потребности на жените и мъжете, подпомагайки равенството между половете в управлението.

Морските треви и глобалните рамки за биоразнообразие

Много от Целите от Айчи за биоразнообразието в Стратегическия план на Конвенцията за биологичното разнообразие (КБР) за 2011–2020 г. са пряко свързани с екосистемите от морски треви. Няколко цели конкретно съответстват на ползите от морските треви, включително тези за загубата на местообитания (Цел 5), рибните запаси (Цел 6), замърсяването (Цел 8), морските защитени територии (Цел 11), екосистемните услуги (Цел 14) и климатичната сигурност (Цел 15).

Планът за действие по въпросите на пола за 2015–2020 г. предоставя важен мандат за интегриране на аспектите на равенството между половете в политиките и организационните сфери. Морските треви и другите крайбрежни влажни зони са включени в националните стратегии и планове за действие за биоразнообразието (NBSAPs), подкрепяйки Визията за биоразнообразието до 2050 г. – „Живот в хармония с природата“.

Опазване на местообитания

Морските треви пряко подкрепят Цел 5 от Айчи (загуба на местообитания), Цел 6 (рибни запаси) и Цел 11 (морски защитени територии).

Екосистемни услуги

Тези морски местообитания допринасят за Цел 14 (екосистемни услуги за поминъка) и Цел 15 (климатична сигурност).

Възможност след 2020 г.

Рамката за биоразнообразието след 2020 г. предоставя възможност за разработване на SMART цели за ефективно управление на морските треви.

Морските тревы в споразуменията за изменението на климата

Морските тревы предоставят природосъобразни решения както за смекчаване на изменението на климата, така и за адаптация. В рамките на РКООНИК няколко международни споразумения създават рамки, свързани с тези морски екосистеми, включително Протоколът от Киото, който влезе в сила през 2005 г. и установи механизми за международна търговия с въглеродни компенсации.

Парижкото споразумение, прието през 2015 г. и подписано през 2016 г., насърчава действията за смекчаване на изменението на климата с цел повишаването на глобалната температура да остане значително под 2°C спрямо прединдустриалните нива, като се полагат усилия то да бъде ограничено до 1,5°C. Споразумението признава значението на екосистемно базираните подходи към действията за климата.

Улавяне на въглерод

Морските тревы са мощни поглътители на въглерод и подпомагат усилията за смекчаване на изменението на климата чрез способността си да улавят и съхраняват въглероден диоксид.

Крайбрежна защита

Тези морски екосистеми осигуряват естествени бариери срещу бури и ерозия, подобрявайки адаптацията към климатичните въздействия.

Интегриране в политиките

Международните споразумения за климата все повече признават стойността на екосистемите на „синия въглерод“, като морските тревы, за постигане на климатичните цели.

Национално определени приноси и морските треви

Национално определените приноси (NDC) по Парижкото споразумение дават възможност на държавите да очертаят самостоятелно определени стъпки за намаляване на емисиите. IPCC е предоставил насоки за отчитане на парниковите газове във влажните зони, включително морските треви. Към септември 2019 г. приблизително 64 държави са включили в своите NDC препратки към крайбрежни и морски екосистеми за адаптация и смекчаване.

Въпреки това само 10 държави изрично споменават морските треви, като 8 се позовават на адаптацията, а 5 – на смекчаването. Бахамските острови се открояват с измерима цел до 2020 г. да защитят 20% от крайбрежната си морска среда, включително ливади от морски треви, коралови рифове и мангрови разсадници.

Морските тревы и намаляването на риска

Освен ползите, свързани с въглерода, морските тревы намаляват рисковете за крайбрежните общности и инфраструктурата, свързани с екстремни метеорологични явления като щормови приливи и наводнения. Чрез ограничаване на тези рискове екосистемите от морски тревы могат да намалят икономическите загуби в съответствие с целите на Рамката от Сендай за намаляване на риска от бедствия.

Въпреки че природосъобразните решения не заемат централно място в Рамката от Сендай, в нея се посочва необходимостта да се „укрепи устойчивото използване и управление на екосистемите и да се прилагат интегрирани подходи за управление на околната среда и природните ресурси, които включват намаляване на риска от бедствия“. Това създава възможност да се подчертае ролята на морските тревы в крайбрежната защита.

30%

40%

\$20B

Намаляване на енергията на вълните Предотвратяване на ерозията Годишни спестявания

Гъстите ливади от морски тревы могат да намалят енергията на вълните, достигаща брега, с до 30%, като осигуряват естествена крайбрежна защита.

Кореновите системи на морските тревы стабилизират седиментите и намаляват крайбрежната ерозия с приблизително 40% спрямо незалесени/необрасли площи.

Глобалната стойност на крайбрежната защита, осигурявана от екосистемите от морски тревы, се оценява на 20 млрд. щ.д. годишно под формата на предотвратени щети и по-ниски застрахователни разходи.

Десетилетия на ООН в подкрепа на опазването на морските трев

Две десетилетия на ООН, и двете обявени от Общото събрание на ООН през март 2019 г., предоставят отлични възможности за насочване на вниманието и привличане на финансиране за опазване и възстановяване на екосистемите от морски трев. Тези паралелни инициативи създават силна рамка за развитие на глобалното опазване на морските трев.

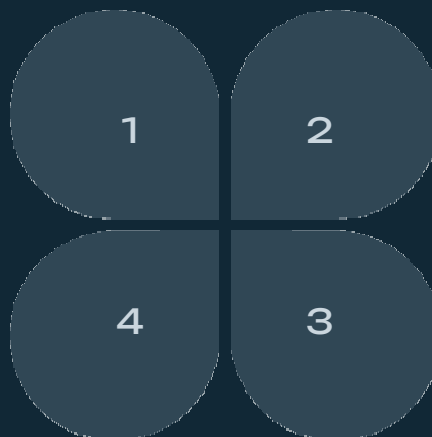
Десетилетието на ООН за възстановяване на екосистемите (2021–2030) има за цел да разшири усилията за предотвратяване, спиране и обръщане на деградацията на екосистемите в световен мащаб, включително морските и крайбрежните екосистеми. Заинтересованите страни могат да включат морските трев в своите ангажменти и действия за постигане на целите на десетилетието, подчертавайки тези жизненоважни, но често пренебрегвани местообитания.

Възстановяване на екосистемите

Фокусира се върху предотвратяване, спиране и обръщане на деградацията на всички екосистеми, включително морските трев.

Глобална осведоменост

Тези инициативи повишават общественото внимание към морските трев като ключови морски местообитания, които заслужават защита.

Наука за океана

Подкрепя обръщането на влошаването на състоянието на океана и обединяването на заинтересованите страни около обща рамка.

Възможности за финансиране

И двете десетилетия създават платформи за привличане на ресурси за изследване, опазване и възстановяване на морските трев.

Рамсарската конвенция и опазването на морските

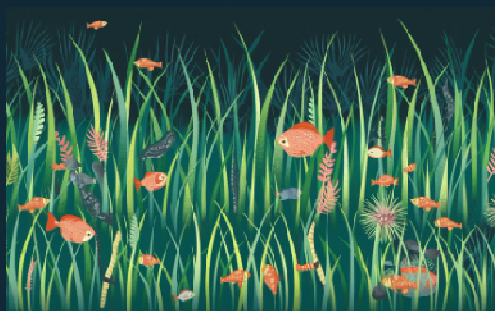
Рамсарската конвенция е значимо международно споразумение, насърчаващо опазването и разумното използване на влажните зони, които изрично включват и ливадите от морски тревя. Конвенцията предоставя рамка за национални действия и международно сътрудничество за опазване и устойчиво използване на влажните зони и техните ресурси.

Резолюция XIII.20, приета на Конференцията на договарящите страни по Рамсарската конвенция през 2018 г., конкретно насърчава опазването и разумното използване на приливно-отливните влажни зони и екологично свързаните местообитания, като изрично споменава екосистемите от морски тревя. Резолюцията укрепва политическата основа за защита на тези жизненоважни морски местообитания на национално и международно равнище.

Защитени места по Рамсар

Много ливади от морски тревя по света са защитени чрез Рамсарския статут, който признава значението им като местообитания във влажни зони.

Екологично значение

Рамсарската конвенция признава морските тревя като ключови компоненти на екосистемите на влажните зони, които поддържат биоразнообразието и предоставят важни услуги.

Международно сътрудничество

Резолюция XIII.20 конкретно насърчава опазването на приливно-отливните влажни зони, включително екосистемите от морски тревя, чрез международно сътрудничество.

Асамблеята на ООН по околната среда и политиките за морските треви

Въпреки че няма резолюция на Асамблеята на ООН по околната среда (UNEA), приета специално за управление на екосистемите от морски треви, няколко съществуващи резолюции са свързани с тези местообитания. Сред тях са резолюциите за защита на морската среда от дейности на сушата (4/11), устойчиво управление на мангровите гори (4/12) и устойчиво управление на кораловите рифове (2/12 и 4/13).

Много от факторите, водещи до деградация на морските треви, са разгледани в тези резолюции, без самите екосистеми от морски треви да бъдат изрично споменати. Държавите членки призовават за действия срещу многобройните и взаимодействащи стресови фактори, засягащи крайбрежните местообитания. Положително развитие би било предлагането и приемането на резолюция на UNEA, насочена конкретно към устойчивото управление на екосистемите от морски треви.

Текущо състояние

Няма специална резолюция на UNEA за екосистемите от морски треви, въпреки че свързани местообитания като мангровите гори и кораловите рифове имат отделни резолюции.

Косвена защита

Съществуващите резолюции разглеждат факторите за деградация на морските треви, без изрично да споменават тези екосистеми.

Европейска рамка

В Европейския съюз морските треви са изрично посочени в Приложение I на Директивата за местообитанията и като биологични показатели за качество в Рамковата директива за водите.

Бъдеща възможност

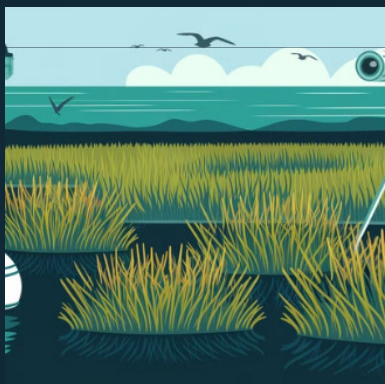
Предлагането и приемането на специална резолюция на UNEA за устойчиво управление на морските треви би укрепило международната политика.

Възможности за управление при опазване на морски

За ефективно постигане на политическите цели за опазване на морските треве са налични различни управленски мерки и инструменти на национално, регионално и глобално равнище. Тези подходи могат да помогнат за осигуряване на устойчиво бъдеще за жизненоважните морски екосистеми, като едновременно допринасят за изпълнението на множество политически цели.

Създателите на политики и лицата, вземащи решения, разполагат с няколко ключови възможности при разработването на стратегии за защита и устойчиво управление на морските треве. Те варират от създаване на специални национални планове за действие до прилагане на интегрирани подходи за крайбрежно управление, които отчитат свързаността между морските треве и съседните екосистеми.

Ефективното управление изисква комбинация от подходи, адаптирани към местния контекст – от защитени територии и риболовни регулации до инициативи за възстановяване и програми за мониторинг.

Разработване на национални планове за действие за екосистеми

Понастоящем много малко държави са изготвили планове, насочени специално към опазването и управлението на екосистемите от морски трети, особено в сравнение с многобройните национални планове за коралови рифове и мангрови екосистеми. Създаването на специализирани национални планове за действие е решаваща стъпка към ефективното опазване на морските трети.

Тези национални планове следва да включват конкретни цели за защита и екологично състояние, като същевременно са свързани с по-широки международни ангажменти. Важно е да подпомагат изпълнението на Национално определените приноси по Парижкото споразумение, целите на Конвенцията за биологичното разнообразие и Целите за устойчиво развитие. Планове трябва също да признават екологичната свързаност със съседни екосистеми като коралови рифове, мангрови гори, гори от келп или солени блата.

Разработването на цялостни национални планове за действие създава основа за координирани усилия за опазване на морските трети между държавни институции, научноизследователски организации и местни общности.

Интегрирано крайбрежно управление за защита на морските трев

Пространственото планиране, което интегрира консултации със заинтересованите страни и между различни министерства, е от съществено значение за разработване на цялостни мерки за управление на екосистемите от морски трев. Този подход осигурява ефективност по границата суша–море и намалява кумулативния натиск върху морските трев и свързаните с тях екосистеми. Интегрираното управление на крайбрежните зони и морското пространствено планиране предоставят рамки за балансиране на различните приложения на крайбрежните територии, като същевременно се защитават критичните местообитания. Тези подходи признават, че заплахите за морските трев често произхождат както от сушата, така и от морето, което изисква координация между сектори като земеделие, градско развитие, рибарство, туризъм и транспорт.

1

Участие на заинтересованите страни

Включване на всички съответни сектори и общности в процесите на планиране, за да се осигури подкрепа и цялостно отчитане на потребностите и въздействията.

2

Междуведомствена координация

Улесняване на сътрудничеството между държавните структури, отговарящи за околната среда, рибарството, туризма, транспорта и градското развитие.

3

Пространствено картиране

Разработване на подробни карти на разпространението и състоянието на морските трев за подпомагане на решенията за зонироване и определяне на приоритетни зони за защита.

4

Адаптивно управление

Прилагане на гъвкави подходи, които могат да реагират на променящите се условия и новата информация за екосистемите от морски трев.

Екосистемно базирано управление на рибарството за защита на морските трев

Прилагането на екосистемния подход към рибарството, разработен от Организацията по прехрана и земеделие на ООН (FAO), отчита защитата на местообитанията, които поддържат устойчив риболов. Подходът се фокусира върху намаляване на натиска върху морските трев и свързаните видове, както и върху ограничаване или премахване на използването на разрушителни риболовни уреди.

Прилагането на временни или пространствено определени забрани и зони без улов може да увеличи производството на ларви и да намали натиска върху деградирани участъци. Тези защитни мерки следва да се разработват с участие на общностите и чрез структури за съвместно управление, за да се повишат подкрепата и ефективността. Изричната защита на ливадите от морски трев в морски защитени територии, местно управлявани морски зони или други ефективни териториално базирани мерки за опазване води до по-добри резултати.

1

Опазване на местообитанията

Признаване на морските трев като ключово местообитание за рибите

2

Ограничения на риболовните уреди

Премахване на разрушителните риболовни практики

3

Пространствено управление

Прилагане на стратегически забрани и зони без улов

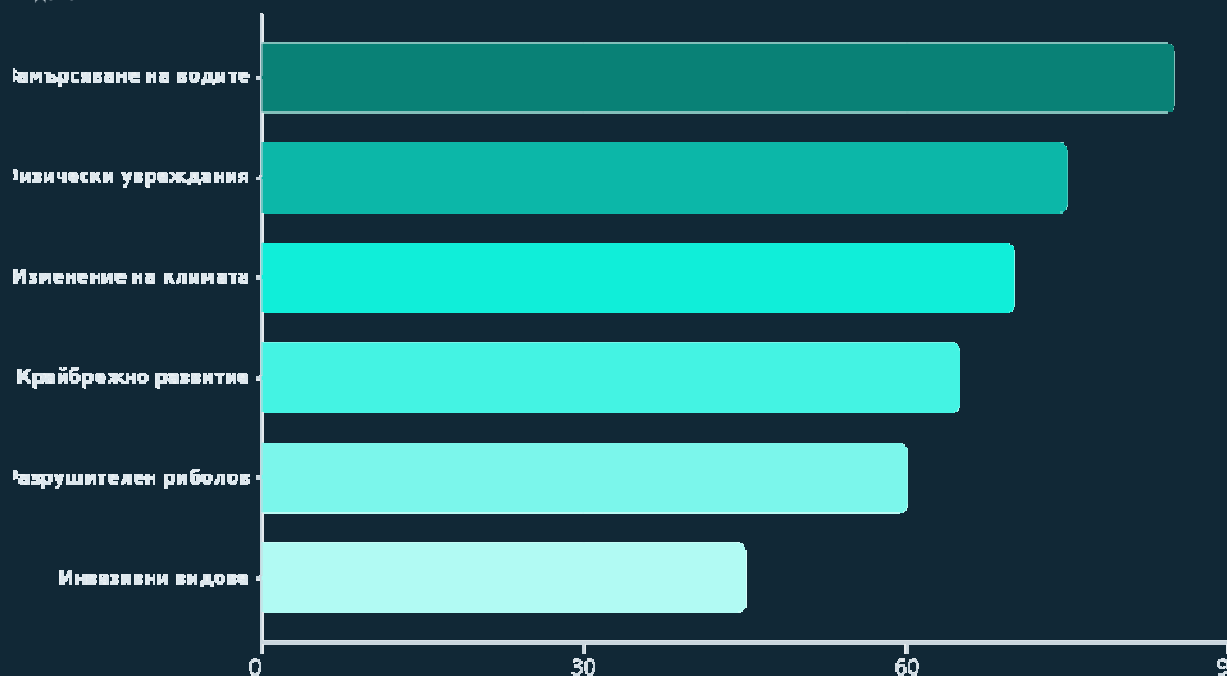
Ефективното управление на рибарството признава ключовата роля на морските трев за поддържане на рибните популации и цели запазването на тези екосистемни услуги при едновременно осигуряване на устойчив улов.

Справяне с факторите за деградация на морските тревя

За да се спре деградацията и да се насърчи възстановяването, управлението трябва да разглежда факторите, необходими за укрепване на устойчивостта на екосистемите от морски тревя и за избягване на „смени на екосистемния режим“, които фундаментално променят потенциала им за възстановяване. Цялостният подход е насочен както към преките, така и към косвените причини за деградация.

Фокусирането върху мерки, които повишават генетичното и видовото разнообразие, биологичните характеристики, екосистемната свързаност и непрекъснатите, нефрагментирани местообитания, може значително да допринесе за устойчивостта на екосистемите от морски тревя. Това изисква справяне с множество видове натиск, включително качеството на водата, физическите нарушения, климатичните въздействия и инвазивните видове.

Справянето с тези ключови заплахы изисква координирани действия между сектори и юрисдикции, с особено внимание към наземните източници на замърсяване и крайбрежното развитие, които влияят върху качеството на водата и целостта на местообитанията.

ИНВЕСТИЦИИ ВЪВ ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА ЕКОСИСТ

Въпреки че опитите за възстановяване на морски тревни са сравнително ограничени, преглед на 1786 опита показва, че успехът зависи от няколко критични фактора. Сред тях са отстраняването на основните заплахи, близостта до донорски ливади от морски тревни и възстановителният потенциал на тези донорски ливади.

Техниките за засаждане оказват значително влияние върху успеваемостта, като мащабното засаждане често повишава преживяемостта. Изборът на място е също толкова важен и изисква внимателна оценка на условията на средата. Възстановяването на морските тревни носи множество ползи – от местно осигуряване на храна и крайбрежна защита до принос към глобалните цели, свързани с Десетилетието на ООН за възстановяване на екосистемите.

Избор на място

Избор на места с подходящо качество на водата, дълбочина и субстрат

Мониторинг

е на напредъка и адаптиране на подходите при необходимост

Премахване на заплахите

Отстраняване на основните причини за деградация преди възстановяването

Оценка на донорските ливади

Осигуряване на здрав посадъчен материал от близки ливади

Техника на засаждане

Прилагане на подходящи методи в достатъчен мащаб

Мониторинг на екосистемите от морски треви

Последователното прилагане на дистанционни изследвания и *in situ* мониторинг на местообитанията от морски треви предоставя съществени данни за ефективно управление. Тези подходи позволяват да се проследява ефективността на мерките за опазване, да се откриват междугодишни тенденции и да се подпомагат адаптивното управление и бъдещото планиране.

Мониторингът има ключова роля и за информиране на инициативите за устойчиво развитие чрез проследяване на ползите от екосистемните услуги и подпомагане на отчетността по националните ангажименти към глобални цели. Комбинацията от сателитни изображения, въздушни обследвания и теренни оценки осигурява най-пълна представа за разпространението и състоянието на морските треви.

Дистанционни изследвания, теренни обследвания, управление на данни и анализ на тенденциите

Сателитните и въздушните изображения осигуряват широкомащабно картиране на разпространението на морските треви и могат да откриват значителни промени във времето, предлагайки икономически ефективен мониторинг на големи

Оценките във водата, извършвани от учени и обучени членове на общността, предоставят подробни данни за видовия състав, гъстотата и показателите за състояние, които не се виждат от въздуха.

Стандартизираните протоколи и централизираните бази данни гарантират съпоставимост на информацията между регионите и достъпност за изследователи, мениджъри и създатели на политики.

Дългосрочният мониторинг позволява да се откриват промени в екосистемите от морски треви и помага да се разграничат естествените колебания от тревожните тенденции на спад.

Повишаване на обществената осведоменост за знач

Разширяването на кампаниите за обществена осведоменост и образователните програми за екосистемите от морски треве е жизненоважно за тяхното опазване. По-високата информираност сред местните общности и туристите може да подобри спазването на управленските мерки и да създаде по-голяма оценка за тези често пренебрегвани морски местообитания.

Инициативите за обществено участие помагат да се преодолее „липсата на харизма“, която морските треве имат в сравнение с по-видими екосистеми като кораловите рифове. Когато хората разбират екологичната и икономическата стойност на ливадите от морски треве, те са по-ангажирани с тяхната защита и по-склонни да подкрепят

политики за опазване

Образователни инициативи

Училищните програми и теренните посещения запознават младите хора с екосистемите от морски треве и изграждат следващото поколение отговорни пазители на морската среда.

Екотуризмът

Отговорните туристически дейности могат да повишат осведомеността и едновременно да предоставят икономически стимули за опазване.

Гражданска наука

Включването на членове на общността в програми за мониторинг изгражда разбиране и създава лична ангажираност към опазването на морските треве.

Включване на традиционни и местни екологични знания

Насърчаването на използването на традиционни и местни екологични знания при разработване на стратегии за управление на екосистемите от морски тревни води до по-ефективни и цялостни инициативи за опазване. Общностите, които поколения наред живеят в близост до тези морски местообитания, често притежават ценни знания за историческите условия, сезонните модели и практиките за устойчиво използване.

Включването на местните общности в съвместното управление на екосистемите от морски тревни или свързаните защитени територии създава чувство за принадлежност и подобрява спазването на регулациите. Този участнически подход признава, че успехът на опазването зависи не само от научното разбиране, но и от общественото приемане и културната релевантност.

Интегриране на знанията

Традиционните екологични знания предоставят исторически базови състояния и разбиране за дългосрочните промени в екосистемите от морски тревни, които може да не бъдат уловени от научните програми за мониторинг. Тази информация помага да се определят реалистични цели за възстановяване и да се идентифицират устойчиви управленски практики.

Подходи за съвместно управление и културни ценности

Моделите за съвместно управление, които споделят правомощията за вземане на решения между държавните институции и местните общности, водят до по-легитимни и ефективни резултати от опазването. Тези подходи признават правата и отговорностите на традиционните ползватели на ресурси.

Разбирането на културното значение на екосистемите от морски тревни за местните общности подпомага разработването на стратегии за опазване, които уважават и включват тези ценности. Това създава по-силна мотивация за защита отвъд чисто екологичните или икономическите съображения.

Прилагане на ефективно управление на морските

За да бъдат ефективни, възможностите за управление на морските тревя трябва да се разглеждат в подходящи мащаби и на подходящи нива на управление, с ясно разбиране на подходите за изпълнение. Анализът „стъпка нула“, адаптивното управление и пълноценното участие на заинтересованите страни са съществени компоненти на успешните инициативи за опазване. Приобщаването и справедливото разпределение на въздействията, привилегиите и възможностите са важни съображения, включително вниманието към ролите на половете и достъпа до ресурси. Всяка ситуация изисква внимателно отчитане на редица социално-екологични фактори, тъй като биорегионалните, политическите, културните и видово специфичните особености определят най-подходящите методи за въздействие върху създателите на политики и лицата, вземащи решения.

1 Подходи, съобразени с мащаба

Управленските мерки трябва да съответстват на екологичния мащаб на ливадите от морски тревя и на управленските структури, които им влияят – от местно до международно равнище.

2 Адаптивно изпълнение

Гъвкавостта за коригиране на стратегиите въз основа на резултатите от мониторинга и променящите се условия осигурява дългосрочна ефективност на усилията за опазване.

3 Съображения за справедливост

Справедливото разпределение както на отговорностите, така и на ползите от опазването изгражда устойчива подкрепа за защитата на морските тревя сред различните групи заинтересовани страни.

4 Съобразяване с контекста

Адаптирането на подходите към конкретния биорегионален, политически, културен и екологичен контекст увеличава вероятността за успешно изпълнение и трайно въздействие.